

РЕЦЕНЗИЯ¹

от проф.д.н.Милко Димитров Петров, ФЖМК, СУ"Св.Климент Охридски"
за придобиване на образователната и научна степен „доктор” по професионално направление
3.5. Обществени комуникации и информационни науки”

с дисертационен труд на тема: „Динамика и проблеми на секторния PR в
неконвенционалната енергетика”, представен от Мария Теодорова Кръстева , редовен
докторант в катедра”История и теория на журналистиката” във Факултета по журналистика
и масова комуникация на СУ”Св.Климент Охридски”.

с научен ръководител: проф.д.н. Любомир Стойков

1.Представяне на докторанта въз основа на подадената документация.

Мария Теодорова Кръстева е редовен докторант във ФЖМК, съгласно Заповед № РД 20-16/07.01.2019г.

2.Оценка на качествата на дисертационния текст.

Дисертационният труд съдържа Увод,четири глави, заключение, справка за основните научни и научно-приложни приноси, библиография от **298 заглавия**, от които **59** на български и **239** на чужди езици, списък на научните публикации, свързани с основната тема на дисертационния труд и 9 приложения. Общият обем е **351 страници**. Представената документация напълно отговаря на законовите изисквания.

Научната дисертация е едно то първите сериозни научни изследвания за постиженията и проблемите в комуникационната политика на ВЕИ сектора у нас. Тя има сериозен обем и научно качество, ясна и отлично аргументирана структура– всяка отделна глава завършва с научни изводи. Научният анализ използва доказателствената стойност на получените резултати от няколко социологически изследвания–анализ на случаи от практиката по метода „кейс стъди”, провеждане на дълбочинни полустандартизирани интервюта с експерти, количествено изследване за установяване на равнището на използване на PR дейности от ВЕИ организациите у нас .

Докторантката Мария Кръстева разглежда и ролята на социалните медии в комуникационната политика на чуждестранните компании, което наистина е много ценен практически опит. Въз основа на използваните емпирични данни, тя предлага свои оригинални практически модели за преодоляване на съществуващите дефицити в секторния PR на ВЕИ индустрията в България.Това многократно усилва практическата стойност и полезност на тази дисертация не само в теоретичен, но и в практико-приложен план.

3.Актуалност и значимост на разработвания проблем в дисертационния труд.

Задълбоченост и изчерпателност на проучването на теоретичните източници.

¹ Забележка: Текстът в курсив предлага опорни точки за оценка на изследователските резултати. Препоръчителен обем на рецензията – около 6-7 стандартни страници

Докторантката Мария Кръстева много подробно и задълбочено разглежда и анализира респектиращ обем от теоретични източници, които използва в научното си изложение-тя представя 298 заглавия, от които- 239 заглавия на чужди езици. Разгледани са основоположниците на модерния PR–Джеймс Грунинг, Алън Сентър, Глен Бруум, Тод Хънт. Представена е също българската научна школа, предлагат се визии за бъдещето на тази професия.

Доказване с нови средства на съществени страни на вече съществуващи теории, хипотези и др.

Избраната тема на тази дисертация е много актуална, като се има предвид общата стратегия и политика на ЕС за т.наречения „зелен преход” на използване на електроенергия от възобновяеми енергийни източници. Голямата актуалност на този дисертационен труд се дължи и на големия мащаб в развитието на ВЕИ сектора, и неговото ключово значение за постигане на глобалните цели за декарбонизация и превенция на климатичните промени. Докторантката избира оригинален научен подход – тя анализира неконвенционалната енергетика в контекста на *връзките с обществеността*, на публичния разговор за нейното развитие и бъдеще в България. Мария Кръстева показва сериозни и задълбочени познания в тази област, като въвежда дедуктивен подход в научния анализ на този твърде сложен проблем, изпълнен с много предизвикателства и социални противоречия. Дисертационният труд предлага основните теоретични концепции и модели в областта на PR, неговите водещи фигури, традиционните канали и основните проблеми, ключовите публики и комуникационните кризи.

Първа глава подробно анализира спецификите и особеностите на секторния PR, и по-конкретно – неговата роля и значимост във ВЕИ индустрията. В нея се разглеждат предимствата и недостатъците на секторния PR в областта на зелената енергия в нейните два модела - със собствени ресурси, и с помощта на външна агенция.

Втора глава разглежда някои комуникационни специфики на неконвенционалната енергетика-тяхното технологично развитие и политика за насърчаване развитието на ВЕИ, институциите, които са свързани с ВЕИ, някои бариери, съществуващи пред тяхното развитие, публичните нагласи в българското общество към ВЕИ сектора.

Предлагане на нови трактовки, дефиниции и пр. на актуален и анализиран вече обект на научни изследвания.

Трета глава много подробно представя „Техники и практики за ефективен секторен PR”. В нея по същество се предлага нова концепция за развитието на секторния PR при ВЕИ индустрията в условията на комуникационна активност в социални мрежи като Фейсбук, Инстаграм и Тик-Ток, в дигитално базирани инструменти (подкасти, нюзлетъри, мобилни приложения, добавена реалност), създаване на атрактивно и вярно съдържание чрез разказване на истории, въвеждане на креативност и импровизация, специални активности, насочени към детската аудитория, развитие на специални събития, граждански движения и астротърфинг, кризисни комуникации и отношения с местните общности.

Тази глава е по същество оригинална научна интерпретация на особено сложен практически проблем с модерните средства на дигиталния PR, който всеки ден създава нови комуникационни професии, с цел ефективна комуникация с актуалните дигитални публики, които имат своя екологична култура, движения и публични позиции. Докторантката Мария Кръстева доказва своите тези чрез многобройни графики, социологически изследвания,

примери за добри практики.

Четвърта глава подробно представя някои емпирични изследвания, проведени от докторантката – случаи от практиката по метода „кейс стъди“, дълбочинни полустандатизирани интервюта с експерти, количествено изследване за установяване на равнището на използване на PR дейности от БЕИ организациите в България. Въз основа на емпиричните изследвания, докторантката предлага оригинални практически схеми за преодоляване на комуникационните дефицити, класификатор на основните PR наративи, модел за ефективни връзки с локални общности и др. Специално искам да отбележа отличното познаване, от докторантката, на установените правила и методи в емпиричната социология.

Операционалност на избраните методи за изследване

Докторантката Мария Кръстева въвежда интегрална методология, тя използва методи и индикатори, взети от различни науки - изследвания на климата, видове енергетика, класически и модерни теории за PR, управление на ресурсите, количествени и качествени социологически методи за изследване на този проблем. Представените дълбочинни интервюта и някои случаи от практиката показват висока осведоменост на докторантката в областта на съвременната емпирична социология.

Коректност при събирането, обработката и анализа на емпирични данни

Докторантката Мария Кръстева прецизно и точно използва количествени и качествени социологически методи на анализ. Нейните социологически изследвания стриктно се придържат към установените социологически методи и добри практики, което е рядко срещано предимство при дисертациите за получаване на научната и образователна степен „доктор“.

Достоверност на материала, върху който се градят приносите

Научните приноси на докторантката Мария Кръстева се основават на достоверни данни, почерпени от теоретични и емпирични социологически изследвания. Бих казал нещо повече - тя предлага цялостен модел на качествено нов дигитален подход към секторния PR в новите условия на социалните мрежи, подкастите и възможностите на цифровия преход. Докторантката концептуално формулира своите научни и научно-приложни приноси.

Библиографска осведоменост

Докторантката Мария Кръстева показва респектираща библиографска осведоменост, която напълно отговаря на всички научни изисквания. *Библиографията на дисертацията съдържа 298 заглавия, от които 59 заглавия на български и 239 заглавия на чужди езици.*

Съобразяване с композиционните изисквания към дисертационния текст

Текстът на дисертацията отговаря на утвърдените композиционни изисквания – той има много ясна структура на изложението, всяка отделна глава завършва с добре формулирани изводи, по оригинална авторова методика са проведени поредица изследвания, основани на количествени и качествени методи, които са надлежно и

професионално представени, в съответствие с добрите практики в емпиричната социология. Дисертацията допълнително е онагледена и с многобройни графики, които много добре илюстрират основните научни тези, изложени в дисертацията.

Оценка на езиково-стиловите качества на изложението и на степента на отклонение от книжовните граматични, правописни и пунктуационни норми

Дисертацията е написана на отличен български език, който е съобразен с книжовните, граматичните, правописните и пунктуационните модели в книжовния български език. В много случаи докторантката използва полемичен стил и език, за да докаже по-добре научните си тези.

Оценка на съответствието на текста на автореферата с текста на дисертационния труд

Авторефератът напълно отговаря на научните изисквания, той представя цялостно и концептуално текста на дисертационния труд. Той съдържа всички необходими и задължителни реквизити - обект и предмет на научното изследване, научни цели и задачи, ограничения на изследването, избрана методология, проведени социологически изследвания, ясна структура по отделни глави и научни изводи, степен на оригиналност на основните научни тези и др.

4. Приноси на дисертационното изследване.

Характер на приносите: новост за науката (нови теории, хипотези, методи и др.); обогатяване и критически анализ на съществуващи знания; приложение на научни постижения в практиката, реализиран ефект.

–Представената научна дисертация е новаторска, за първи път в българските медийни изследвания толкова ясно и прецизно се обобщават и систематизират основните проблеми в неконвенционалната енергетика, като се диагностицират ключовите комуникационни проблеми в този сектор, за да се изработят ефективни PR стратегии за неговото успешно развитие.

–Докторантката Мария Кръстева предлага ефективен модел за комуникационни отношения с местните общности чрез някои стратегически комуникационни инициативи, за да се създадат по-ефективни връзки с местните жители и да се формират позитивни нагласи към ролята на ВЕИ сектора у нас.

–Дисертационното изследване предлага актуален инструментариум за практическо прилагане на модерен комуникационен подход към неконвенционалния енергиен сектор у нас. Това, без съмнение, позволява на новите играчи в този сектор да оптимизират професионалната си комуникация с многобройните публики и техните специфики.

–Дисертацията предлага многобройни добри примери за оптимизиране на комуникационните стратегии в този сектор, които са отлично онагледени с многобройни графики и аргументирани с помощта на няколко социологически изследвания.

–Дисертацията представя многобройни факти от световната практика в този сектор, които потвърждават вече известни теории в комуникационната област.

5.Бележки и препоръки

Представената дисертация е завършено и професионално много добре аргументирано научно изследване. Това е изцяло оригинално и първо по рода у нас. Дисертационният труд има подчертано приносен характер и заслужава да бъде публикуван, след известна редакция. Той ще представлява интерес и ще бъде особено полезен на експерти и специалисти по PR , които работят в областта на неконвенционалната енергетика, журналисти, които отразяват развитието и проблемите на ВЕИ сектора, медийни експерти, които анализират новите дигитални практики и комуникационни професии, любопитни и просветени читатели.

6. Публикации и участия в научни форуми

– Докторантката Мария Кръстева е представила **4 научни публикации** в авторитетни научни списания, които изцяло отговарят на законовите изисквания. С това са изпълнени изискванията на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски” за апробиране и оповестяване на резултатите от изследването според чл. 5, т. 5 и дали са покрити минималните национални изисквания по чл. 63, ал. 1, т. 4 и чл. 69, ал. 3.

7.Заклучение

Като имам предвид научната теоретична и практическа стойност на тази дисертация, която е първа по рода си у нас, модерният изследователски подход на докторантката Мария Теодорова Кръстева,използването на множество теоретични и социологически методи за анализ на този много важен проблем, **напълно убедено** препоръчвам на уважаемите членове на научното жури да присъдят образователната и научна степен „доктор” на Мария Теодорова Кръстева, редовен докторант в катедра”История и теория на журналистиката” във Факултета по журналистика и масова комуникация на СУ”Св.Климент Охридски” за дисертационния труд на тема: *„Динамика и проблеми на секторния PR в неконвенционалната енергетика”*, професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки.

Дата: 05 февруари 2025г.

Рецензент: проф.д.н.Милко Петров